

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 11.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Hósdagin 28. mars 1940.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævvarnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

14. árg.

Fara skipini út?

Soleiðis spyr maður avmanni. Ikki lógið! Sannleikin er jú tann, at steðgar fiskiskapurin, slitnar livsnervan í okkara fólki.

Men um skipini ikki fara út, hvør hevur so skyldina? Hvør stendur til svars fyri tað fíggjarliga felli, ið tá verður í okkara landi? Ikki vit fiskimenn!

Okkara fortjenasta liggur so lágt, at hon er niðanfyrir minsta-kravið hjá monnum, ið fáa stundning í øðrum londum sum Danmark, Noreg, Svalbörk. Her er so sanniliga einki at lata av.

Um vit ikki slekkaðu av í okkara krøvum, men hildu í hvussu er fast við fiskiskaps-sáttmálan, kundi eingin maður sagt okkum illan fyri tað. Men kortini er tað hent, at felag okkara er gingið við til at leggja nakað av útreiðslubýðunum yvir á okkum. Hetta kemst mærliga vera blóðskeið, sjálvt um amtmáðurin stillaði tryggjan fyri ein minstaupprá uppi 50 oyru kg.

Siga vit, at prísurin seinasta heyst var 30 oyru kg og at ein fiskimaður fekk 70 kr. fyri heilársfiskiskapin, verður hann í ár at tjena 1000 kr. við sama fiskiskapi og einum fiskaprísi uppi 50 oyru kg. Tók hann nú ikki lut í útgerðini, vildi hansara meirfortjenasta verða 300 kr. Roknað út frá einum »normal-budgetti« uppi 2200 kr. verður dýrtíðartilleggið fyri árið við einum prísstapstap uppi 0,16 · 0,85 = 2200 · 0,16 · 0,85 = 299,20.

Harav sæst, at eftir prísstapstap skuldi fiskimaðurin átt eitt dýrtíðartillegg uppi 300 kr. Sama kontrakt og 50 fyri kg hevði tí verið rímlig kor hjá sluppfiskimonnum at gingið við til í hesum dýrtíðum.

Men tá ið nú ein partur av útgerðartreislum skal leggjast á okkum fiskimenn, eri eg beingin fyri, at dýrtíðartilleggið verður at minka burtur í einki. Særliga verður hetta tilfelli, ífall einki verður sett í sáttmálan viðvíkjandi prísinum á útgerðarvørur. Verða hesar settar í roknskapin, soleiðis sum reiðarar vanliga gera við útgerðina til skipini, til »detail-prís«, so skal eg lova fyri, at fiskimenninir fáa loyvi at betala, so meirfortjenastan og meira til rýkur. Hetta kann sjálvandi ikki ganga. Men vilja reiðararnir finna seg í, at vit fiskimenn kóla teirra bókur og fakturar ígjøgnum fyri at vísja okkum, at vit bara koma at rinda »en gros« prísu? Valla.

Eg skilji, at stjórnin fyri F. F. hevur gingið við til henda fiskarísáttmála fyri at fáa skipini út í vár, og skal eg ikki leggja sleggjuna á nakka okkara umboðsmanna fyri tað. Teir hava verið sum millum hamarin og stíðjan og hava óivað roynt at gera sum best. Men eg haldi persónliga, at teir skuldu sum minstakrav hildið uppá hin gamla sáttmálan; tí samfelagið kann ikki treyta sína hjálp av, at vit sum høvdu nógv oyrlit frammanundan skulu taka nýggj ar byrðir uppá okkum. Og eg trýgi einki uppá, at hitt almenna vildi hildið fast við hesum harða kravi til okkara. Men hvat dugir at gráta yvir tað, ið hent er. Nú noyðast vit at royna at fáa tað frægasta burtur úr hesum farliga sáttmála. Og tað, ið er fyrst at gera her, er at ansa eftir, at vit ikki koma at rinda eitt einasta oyra meir enn hin verunliga »en gros« prísu. Hetta krevja vit av okkara umboðsmonnum.

Eg siggi í bløðunum, at skipararnir halda fast við sáttmálan, teir hava. Teir vilja ikki ganga við til at taka meir av útreiðslunum uppá seg, og reiðararnir skulu hava einmælt viðtikið at lata skipini liggja í vár, ífall skipararnir ikki víkja. Tá ið hesir báðir partarnir ikki kunna semjast, eru vit fiskimenn væl loystir frá okkara offri?

Men skipini kunnu ikki liggja. Tey mega út. Okkara samfelag tolar ikki tann smekkin, at 3—4000 fiskimenn koma at ganga vinnuleysir í vár og kanska summarið og heystið við. Her má hitt almenna grípa inn, yvirtaka skipini og saman við okkara sjómönnum gera tey út til fiskiskap.

Má ikki tingið koma saman til víðgerð av hesum lýðningarmikla spurningi? Mær tykir, tað hastar!

Fiskimaður.

Til keypmenninar!

Tit fáa góða og vælsmakkandi saft frá okkum. Saftin verður send út um oyggjarnar í 10-litrisflokum. — Ænsi væl eftir floskunum og sendi okkum tær skjótt aftur. —

SMÆRAN

LANDSHANDIL

Hevði landshandilin, sum javnaðarmenn hava roynt at sett á stovn, verið komin í lag, so lógu sluppir okkara nú á Suðurlandinum - kanska søkkladnar av fiski.

Fyri at nakrir fáir stórmenn skulu hava fríar hendur til at »florera« og ríka seg upp, má heila tað føroyska samfelagið nú ganga til grundar. Hetta er hart at vita sær. Men tað er tann beiski sannleiki, og so mikið verri er tað, sum fiskimenn okkara kundu átt fleirtal á Føroya lögtingi og skipað okkara samfelag soleiðis, sum teir sjálvir ynskja tað.

Men teir hava givið maktina frá sær og valt 18 umboðsmenn fyri stórmennin og einans 6 javnaðarmenn til at umboða slítmannaflokkin.

Hvørja ferð, ið javnaðarmenn hava talað ella skrivað um landshandil, so hava stórmenn umboðsmenn og teirra pennar rópað og skrivað um tað, at javnaðarmenn hava viljað innføra Gabelsmonopolið aftur í Føroyum. Meðan sannleikin nettupp er tann, at hin føroyski fiskimaðurin ár aftaná ár má vága lívið fyri, at nakrir stórkapitalistar kunna sita her í okkara fátæka samfelagi og ríka seg upp eins og Gabel í forðum — ríka seg upp av at dyrka vørurnar, sum fátæk fólk noyðast at keypa.

Meðan slítfólkið sjálvandi átti at skilt, at einans ein landshandil kundi hjálpt teimum fátæku at fingið betri og bilugari vørur, so hevur tað tvørturímóti í mongum bygdam í Føroyum enn eydnast stórmanna umboðsmönnum at villeiða slítfólkið og bílla teim inn, at tað er eitt slags Gabelsmonopol, ið javnaðarmenn ætla at innføra. Á sama hátt hevur stórir partur av slítfólkunum latið seg lokkað til at velja stórmanna umboðsmenn inn á Føroya lögting.

Tey seinastu fyra árinu sótu 18 umboðsmenn fyri stórmennin á tingi og bert 6 umboðsmenn fyri fiskimenn og arbeidssfólk. Aftur við seinasta lögtingsval fingi stórmannaflokkarnir 18 umboðsmenn, og slítfólkið fekk bert 6 javnaðarmenn á ting, og nú hava vit fylgjarnar. Nú liggja skipini fyri krókunum, og hungurin stendur fyri durinum.

Longu fyri einum ári síðani mæltu vit javnaðarmenn lögtinginum til at keypa allar

neyðsynjarvørur, serliga útgerðarvørur til skipini. Longu tá á tað út til, at kríggj kundi bresta á hvørja løtu. Bert 9 javnaðartingmenn stóðu aftanfyrir hetta krav, meðan hinir 18 tingmenninir vildu, at grosserarnir skuldu syrgja fyri øllum vørum bæði til skipini og heimafólkið. Tí varð einki tá keypt uttan kornið, sum lögtingið eisini fekk skomm og skitna løn fyri, líka inn til kríggjð brast á, tá tá vildu øll fáa korn. Annars hevði lögtingið ligið innibrent við hesum frálíka góða korni; tí soleiðis eydnaðist tað kapitalistbløðunum at øsa slítfólkið í Føroyum upp.

Salt, kol o. s. fr. lovaðu einstakir tingmenn at arbeida fyri at fáa til landið. Men september kom, og kríggjð brast á, tingið kom saman, einki fanst í landinum av nekrum slagi uttan kornið. Aftur tá kravdu vit javnaðarmenn, at álvara skuldi gerast av at stovna landshandil beinan vegin og keypa alt, ið fást kundi til landið, áðrenn prísirnir fóru heilt upp í topp. Tá játtaði staturin beinan vegin 2 milliónur krónur sum lán til ein føroyskan landshandil og lovaði at veita meira seinri, ífall lögtingið ynskii tað. Men eisini hesa ferð vóru javnaðarmenn einsamallir í parti. Allir hinir hugsadu meira um at góða grosserarnar. Ein víðfáningur av einum landshandli varð stovnaður kanska fyri at ugga fólk.

Men nú mega fiskimenninir lida undir øllum hesum, sum stórmannalíðsins umboðsmenn á Føroya lögtingi hava valt.

Einaferð munna fiskimenninir kortini fara at vakna.

J. H. Danbjørg.

FÆRØERNES GENSIDIGE FORSIKRINGSFORENING

afholder ordinær Generalforsamling i Tórshavn Klub Torsdag den 4. April d. A. Kl. 6 Em.
Dagsorden: Den i Loven § 33 fastsatte.

Bestyrelsen.

Pannukøkur, bakaðar í Smør-
líka - UM!

Mølin - Skálavík.

„Sjeymanna- sjálvstýrið.“

Teir eru erkvisnir, ið ikki orka at bera tað fráverki, ið lívið hevur givið teimum.

Vit óru tað, men høvdu kortini ílt við at trúgva tí, at tann parturin av sjálvstýrinum, ið fekk 4 lögtingsmenn valdar við seinasta val, var so erkvisin, sum hann nú tykist at vera. Men teir eru heldur ikki stinnir í teim politisku kongunum — erkvisni er altíð tekin uppá veikleika — okkum undrar tí ikki teirra ómegdarteikin.

At vit skira henda sjálvstýrisbólkinn fyri »sjeymannasjálvstýrið« er einans fyri at nýta eitt fráverki. Sum kannugt vil stórbóndaflokkurin eisini hefta sjálvstýrisnavnið á seg — og teir hætta sær enn tá at leggja orð »radikalt« til, hóast allir menn eru greiðir yvir, at »radikalt« skuldi verið býtt um við »kol-svart afturhalde«. Fyri at vísja okkum ímóti misskiljan hava vit nýtt fráverkin »stórbóndaflokkurin eftir snum stovnarastórbóndanum í Kirkjubø og »sjeymannasjálvstýrið eftir teim sjei sjálvstýristingmonnum, ið skóru seg leysar úr hóslagnum við J. Patursson. »Radikalt« sum fráverki til Jóannesar sjálvstýris hóskar sum nevnt ikki, hvørki í vanligari politiskari merking ella í sjálvstýriskari merking. »Socialt«, sum vit til valið høyrdu onkran fugl floyta sum fráverki fyri tann partin av sjálvstýrinum, ið ikki vildi fylgja Jóannes bónda Patursson, kann ikki nýtast. Tað syndi seinasta tingseta, har hetta sjálvstýrið við drápinum av mentaskúlanum syndi seg sum ikki smittin mætari enn hin antisociali stórbóndaflokkurin.

Fólkatanen hevur skapt ella samtykt flokksnevni »stórbóndaflokkurin« og »sjeymannasjálvstýrið«. Hver vítt hesi orðini eru ella verða feld sum skeldsorð velst á, hvørja fatan og merking fólkið í tí dagliga lívi hava av starvi teirra, ið bera navnið. Vit skulu víðganga, at ífall »sjeymannasjálvstýris-menninir« hava kenslu av, at navn teirra verður sagt við lítilli víðing og spekt millum manna, eru teir ikki so langt frá at ána sannleikan, at starv teirra í seinastu tingsetu ikki hevur gjørt orðið »sjeymannasjálvstýrið« til nakað heiðursnavn.

Men at vera illir við okkum fyri hetta, er at heingja smíð fyri bakara.